EXERCITATIO PHILOLOGICO-MEDICA.

DE

INCUBATIONE

IN FANIS DEORUM MEDICINÆ CAUSA OLIM FACTA,

QUAM

DEO AUSPICE,

PRAESIDE

Viro Ampliſſimo Clariſſimoq;

HERMANNO CONRINGIO

Philoſ. & Med. D. hujusque & Politices P. P.
S. Reg. Majeſt. Suecicæ, ut & Illuſtriſſ.
Oſtfriſ. Principis Conſiliario
Intimo &c.

Fautore & Patrono ſuo perpetim colendo
publico examini ſubjicit

HENRICUS MEIBOMIUS
Lubecenſis

Ad diem   Auguſti.

HELMESTADI
Typis HENNINGI MULLERI, Acad. Typ.
ANNO CIↃ IↃCLIX.

VIRO CLARISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

VALENTINO HENRICO VOGLERO

Phil. & Med. D. hujuſque in Illuſtri Juliâ P.P. Præceptori & fautori ſuo multis nominibus perpetim colendo,

NOn eſt interdictum aut à rerum naturâ, aut à lege aliquâ atq; more, ut ſingulis hominibus ne amplius quam ſingulas artes noſſe liceat, inquit præclare *Cicero*: quin potius ne in doctorum quidem cenſu habendi ſunt, qui non omnibus ijs artibus, quæ libero homine dignæ, expoliti. Ut cætera non tangam, de literis nunc ſermo nobis & philologiâ. Illa enim veræ eruditionis ſal eſt, quâ niſi condiatur, exit in putredinem. Sunt verô oppido quam pauci, quibus hodiè hæc ſtudia ad palatum. Quidam unius tantum doctrinæ cancellis ſe circumſcribunt,

bunt, ubi ſub tam lentis maxillis mandunt, &, ut cum Comico loquar, lolio victitant tam vili tritico. Alij, his deteriores, ut ſunt ἀφιλόλογοι, etiam videri volunt, ſummumque pretium putant nominis, nihil attigiſſe liberalioris eruditionis. Et hi ſunt, qui tanquam ſupervacua irrident, nec tractari a quoquam citra neglectum neceſſariorum poſſe autumant. Ultimi denique homines βάναυσοι & è fæce Romuli has literas aſpernantur, quod nihil faciant πρὸς τὰ ἄλφιτα: & id quidem hodie plerorumque intercalare carmen eſt. Verum hi liberales artes tractant tanquam quæſtuarias, digna, ita me Muſæ ament, ingenia, quæ in ſellulariorum officinis conſeneſcant. Prima autem hujus contemptus cauſa eſt ignorantia, dum, quæ juvenes non didicere, ſenes ſatagunt contemnere. Pulcre Sidonius: *Naturali vitio fixum radicatumq; eſt pectoribus humanis, ut qui non intelligunt artes, non mirentur artifices.* In juventute autem multi hæc negligunt ob ingenij ſterilitatem, plures ob labo-

laboris fugam, plurimi ob voluptatis deſiderium. Et hi deinde, quod ipſi non ſunt aſſecuti, alijs ὥσ κύων ἐπὶ φάτνῃ, invident. Dumque ex ſuo ingenio omnes æſtimant, immorari nos his tricis cum jacturâ ſeriorum dicunt. Verum non obſtant hæ diſciplinæ per eas euntibus, ſed circa eas hærentibus. Et immoramur nos quidem illis, ſed non immorimur, & quotidie his initijs nos ad majora præparamus. Sicut ſubducto in portum navigio licet cochleolam in littore colligere aut bulbum, hac tamen lege, ne vocantem interim nauclerum negligas, & navis, te relicto, abeat: ita etiam licebit in philologorum littore floſculum aliquem decerpere vel gemmam, dummodo id fiat ſine ſeriorum intermiſſione. Laudato patrifamilias ſatis non eſt eo tecto tegi, quod cœli tantum defendat injurias, ſed etiam quod viſum & oculos delectet: Non placet nitidioribus ea ſuppellex; quæ neceſſarijs uſibus tantum ſufficit, ſed in cujus apparatu ſit & aurum & gemma, & quod

ſumere

ſumere in manus atque aſpicere ſæpius liceat. Illi quidem (neque enim diffitendum eſt, qui ſolis litteris ſua ſtudia metiuntur, neſciunt, quid fructus floribus præſtent, & aliquando pro Junone nubem, Ixionis inſtar, amplexabuntur. Nobis longè alia mens, & placet Athenienſium propoſitum apud Thucididem: φιλολογȣ̃μέν‍ɛ μεϑ' ἐυτελείας καὶ φιλοσοφȣ̃μεν ἄνευ μαλακίας.

Te hic appello, Vir Clariſſime, (coram competente enim judice, id eſt, harum literarum perito hæc res agi debet) Te, inquam, appello, & quæ à vulgo doctorum ſine paſtoritiâ fiſtulâ & ludibrio non abeunt, ad cognitionem Tuam defero & cenſuram. Scio quidem graviora Te nunc detinere ſtudia: ſed jucundum interdum videtur, principibus quoque viris, à ſaliaribus epulis venire ad ruſticorum cænulam. Nec idcirco minor eſt ſummus Deorum Jupiter, ſi aliquando vel Arcadiæ tuguriola vel Baucidos intravit tabernaculum. Erit fortaſſis tempus, ſi DEVS vitam prorogaverit, ubi

gravio-

graviora grandioraque dabimus, nunc tenui farre & molâ ſalsa cogimur litare, Non erit verò facile quiſquam, quem hic arbitrum eligere vel rectius poſſim vel potius velim. Tu enim ille es, qui ſtudia mea, ſi quiſquam, æſtimare novit: ego is, cui Tuo ſapere conſilio contigit: exſpecto igitur cenſuram ab acri judicio Tuo, non ab affectu, quem erga me longe tenerrimum eſſe ſcio, profectam. Quod ſi Tibi placuerit hæc exercitatio, genium habere judicabo, & morus ſim, ſi morer illos è plebeiâ cavea plauſus. Sin minus, & Tibi quoque diſplicuerit, jubebo deferri

— — — in vicum vendentem thus & odores
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Id interim hic profiteor, nihil me alienum in armum ſuſtuliſſe, nec feciſſe ab alijs verſuram, quia in hoc argumento præivit nemo. Quod ſi quis conatum hunc noſtrum ob materiæ tenuitatem damnaverit, do quidem illi in hâc ætate manus, ſed noverit, ſtudium noſtrum ſine Te, ſine Cagnatis,

Dona-

Donatis, Juniis, Mercurialibus, Reineſiis, Hofmannis, qui ex illo muſtaceo laureolam quæſiverunt, non poſſe damnari. Quorum tanta apud me & tam ſancta eſt auctoritas, ut errare cum illis, quam ſapere cum cæteris malim. Vale, Vir Clariſſime, & me, quod facis, amare perge. Dabam ex muſeo meo, in Acad. Julia. Pridie Non. Auguſti Anno æræ Chriſt. MDCLIX.

πολυπαλαιομαθοσύνης *Tuæ cultor perpetuus*

HENRICUS MEIBOMIUS.

Σὺν θεῷ

THESIS I.

NOn eſſe *quicquam omnium, quod poſsit in primordio ſui perfici: Sed in omnibus fermè ante ſpei rudimentum, quam rei experimentum eſſe*, prudens *Apuleii* effatum eſt in Florid. Ipſe uſus meditando primum artes excudit, quas dein diligentia ſequentium perfecit, ſed ita perfecit, ut & nobis καὶ τοῖς μετόπισθεν ſemper relictum ſit, in quo ingenij vires liceat experiri. Nimirum tardè magna proveniunt, nec ſimul ſacra ſua tradit Natura: nec unquam ijdem, artem qui condunt, abſolvunt. *Ipſe orbis in promptu eſt, cultior indies & inſtructior priſtino*, quod jam ſuo tempore faſſus eſt *Tertullianus* l. de anim. inciſ. 30. Quod verò non ibi ſtiterit doctrina, ſed latius-latiusque ſeſe explicuerit, res ipſa docet, & jam ante Tertullianum, quaſi ex oraculo, prædixit *Seneca* Nat. quæſt. l. 7. cap. 25. *Veniet*, inquit, *tempus, quo iſta, quæ nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris ævi diligentia.* Fruitur enim ætas noſtra beneficio præcedentis, & plura novit, non tàm ſuo præcedens ingenio, quam viribus innitens alienis, & opulentâ anteceſſorum doctrina. Id quod jam tum eleganter obſervavit ſummus *Philoſophus* c. ult. libb. de ſophiſt. elench.

II. Quæ omnia huic fini dicta & ſapientum teſtimonijs confirmata ſunt, ne quis ſolam medicinam ſive

ſato quodam, ſive novercantis naturæ injuriâ tenuibus ortam initijs credat. Commune hoc omnium artium, quæ maximè naſcentes rudes ſunt, ſed in proceſſu ſubtilitas earum creſcit. Fuit ſanè tempus, cum adhuc ars noſtra ἐν γάλαξι καὶ σπαργάνοις tenuem duceret ſpiritum; fuit, cum quidvis potius quam Medicina eſſet, vanis quibuſdam ſuperſtitionibus & καταβαυκαλισμοῖς definita. Eleganter *Seneca*. Epiſt. 95. *Medicina quondam paucarum fuit ſcientia herbarum, quibus ſiſteretur fluens ſanguis, vulnera coirent paulatim.* Et has illi operas non tam arte quadam, quam ipſa quaſi naturâ duce exercebant. *Illud*, verba ſunt *Quintiliani* l. 2. orat. inſt. cap. 17, *admonere ſatis eſt, omnia quæ ars conſummaverit, à natura initia duxiſſe: aut tollatur medicina, quæ ex obſervatione ſalubrium atque his contrariorum reperta eſt: & ut quibuſdam placet, tot conſtat experimentis. Nam & vulnus deligavit aliquis, antequam hæc ars fuit: & febrem quiete & abſtinentia, non quia rationem videbat, ſed quia valetudo ipſa coëgerat, mitigavit.* Non tunc ſolerti cogitatione probata per experientiam medicamenta certo loco certoque tempore adhibebantur, ſed quocunque per ſimiles diſſimileſque caſus obſervatio duceret, morborum id mederi incurſibus credebant. Adeoque non ſanabat tunc medicina, ſed quicquid videbatur ſanaſſe, erat medicina.

III. Dudum vero eſt, quando ingenia quædam εὐφυέστατα nænias illas è ſacrario ſuo ad nutricum cunas eliminare, recte vero inventa perficere ſategerunt: & ex eo tempore immane quantum divina ars auxit. Eoque intenſiori diligentia quiſque huic ſtudio cœpit incumbere, quo carior, ſua cuique ſanitas μεθ᾽ ἧς τέθηλε πάντα καὶ λάμπει χαρίτων ἔαρ ut ait Ariſto Sicyonius apud *Philologum Naucratitem* dipnoſoph. lib. ult. &, *niſi carenti doloribus morbiſque, vita ipſa pœna ſit*, ut loquitur *Plinius*, l. 28. c. 1.

IV. Quo

IV. Quo feliciora verò noſtra nunc ſunt tempora in quæ incidimus, eo ſuavius fuerit, ſpeculari præteriti temporis caliginem. Et ſi virorum illuſtrium ipſa propemodum crepundia & infantiam neſcio qua voluptate cognoſcere ſatagimus, quanto magis ipſius artis noſtræ, quam ſuſpicimus & admiramur, delectabunt incunabula? Nec tamen operæ fortaſſis eſt pretium, omnia illa huc cumulare, quæ de origine & progreſſu artis noſtræ utiliter alibi dicuntur.

V. Id tamen haud videtur prætereundum (quanquam facilius inter horologia, quam inter ſcriptores de primo auctore Medicinæ conveniet) originem divinam Medicinæ ab omnibus aſſignari. Hinc τὰς θεραπείας σωμάτων γινομένας τῆς ἀγαθῆς προνοίας τῶν θεῶν εἶναι ſcribit *Saluſtius* Philoſophus l. de dijs & mundo. cap. 9. *Lucianus* in Abdicato ἰατρικὴν vocat πρᾶγμα ἱερὸν καὶ θεῶν παίδευμα καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα. Et *Iulianus Imp. in Epiſt. Græc. Varior.* ita inquit: τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην σωτηριώδη τοῖς ἀνθρώποις τυγχάνειν τὸ ἐναργὲς τῆς χρείας μαρτυρεῖ. Διὸ καὶ ταύτην ἐξ οὐρανοῦ πεφοιτηκέναι δικαίως φιλοσόφων παῖδες κηρύττουσιν.

VI. *Proclus* in Timæum p. 49. lib. 1. Minervæ munus eſſe docet, unde & Minervæ epitheton ὑγεία eſt. Vide *Suidam* in v. ὑγεία Ἀθηνᾶ. Sed & Romæ MINERVÆ MEDICÆ fanum fuit. *Cicero* quoque lib. 2. de divinat: *ſi,* inquit, *ſine Medico medicinam dabit Minerva, Muſæ ſcribendi legendi cæterarumque artium ſcientiam ſomniantibus non dabunt?*

VII. *Plinius* lib. 29. cap. 1. diſertè ad Deos in genere refert, quod etiam facit *Auctor lib. de vet. Medicina,* antiquus quidem, ſed minime Hippocrates, potius (quod placet Ampliſſimo Præſidi) ex Acronis ſcholæ ſectatoribus unus. Ne nunc de alijs quid dicam ſive dijs, ſive

deorum filijs, quibus inventio hæc tribuitur. Id nimirum Medicæ noſtræ artis eſt,

Quod natum Phœbus docuit, quod Chiron Achillem,
Quod didicere olim Podalirius atque Machaon
A genitore ſuo, qui quondam verſus in anguem
Templa Palatinæ ſubijt ſublimia Romæ. ceu canit ex ipſa ſchola Medica *Marcellus* carmine de Medicina quod à nonnullis perperam adſcribitur Vindiciano. Cur vero ita unanimi conſenſu idipſum auctores tradant, eleganter explicat *Quintilianus* ſenior declamat. 268, cujus proinde verba merentur adſcribi: *Medicinæ*, inquit, *auctores ante omnia accepimus Deos: ſive (ut maximè reor) ut hæc infirmitas hominum haberet adjumenta aliqua, atque ſolatia, ſive tantum huic arti tribuere majores, ut eam vix crederent humanis potuiſſe ingenijs inveniri: ſive ipſa Medicina per ſe ſacrum eſt.* Vide quæ notavit *κϱιτικώτατος Barthius* ad Rutilij itinerarium.

IIX. His initijs eo deinde eſt deventum, ut ægrotos Dei alicujus ſacello inferrent, & quam ibi curationem adhibere in ſomnis à Deo monerentur, eam perſequerentur. Tantum non diſertè idipſum *Plinius* noſter loco jam cit. docet: *Dijs*, inquit, *primum inventores ſuos aſſignavit*, (medica ars) *& cœlo dicavit. Nec non & hodie multifariam ab ORACULIS medicina petitur.* Recurrebant vero illi homines ad oracula, vel quod certiorem à dijs medicinam exſpectarent, vel quod Medicis tum temporis deſtituerentur. Notat poſterius de Lacedæmonijs *Ælianus* l. 12. c. 50. Var. hiſt. *Εἰ δέ ποτε ἐδεήθησαν τῆς ἐκ Μουσῶν ἐπικουρίας, ἢ νοσήσαντες, ἢ παραφρονήσαντες, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον δημοσίᾳ παθόντες, μετεπέμποντο ξένους ἄνδρας, οἷον ἰατροὺς, ἢ κατὰ* ΠΥΘΟΧΡΗΣΤΟΝ. Et vero monitu oraculi Pythij Apollinis accerſitum à Lacedæmo-

dæmonijs Thaletem Creteſem ad ſedandam peſtem, quâ civitas laborabat, auctor eſt *Pauſanias in Atticis.*

IX. Cumprimis autem, ut diximus, cum medicinæ cauſa oraculum conſulerent, faciebant incubando in ſacello alicujus Dei. Cujus rei veſtigia non pauca in omni antiquitate ſuperſunt, quæ hoc tempore legere eſt animus, ut quæ tum temporis Medicinæ facies fuerit, quid de eâ ſentiendum, imo quid ex ea Medicis ſperandum, clare pateat.

X. Vocabant autem, ut à nomine incipiam, *incubationem*, Græci ἐγκοίμησιν. Vnde apud *Strabonem* lib. XI. p. 350. dicitur in urbe Navarca eſſe μαντεῖον ἐγκοιμωμένων, *oraculum incubantium*. Vox autem *incubare* occurrit apud *Plautum* in hoc ſignificatu in Curcul. act. 1. *ſc.* 1. *verſ.* 6. & act. 2. ſc. 2. v. 16. pro quo *recubare* dixerunt *Prudentius* in Hamartigenia & *Hieronymus* ad Euſtochium, & *Tertullianus* lib. de corona militis.

XI. Uſurpatur autem hæc vox non tantum de eâ, quæ Medicinæ ergo in templis fiebat, incubatione, ſed de alia etiam quavis, ut ex *Virgil.* VII. Æneid. verſ. 87. patet, de nymphæ Albuneæ fano

—— —— —— huc dona ſacerdos
Cum tulit, & cæſarum ovium ſub nocte ſilenti
Pellibus incubuit *ſtratis, ſomnoſq́ue petivit,*
Multa modis ſimulacra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq́ue deorum
Colloquio.

In genere igitur omnes, qui à dijs aliquid petere volebant, in eorum, quorum ope indigebant, cubabant fanis, tanquam reſponſum ab ijs vel vigilantes, vel potius per ſomnum accepturi. *Servius Honoratus* ad illum divini Poëtæ locum ita commentatur: *Incubare proprie dicuntur, ſi qui*

 dormi-

dormiunt ad accipienda reſponſa. Vnde eſt; ille incubat Jovi, id eſt, dormit in Capitolio, ut reſponſa poßit accipere. Pſeudo-Cornutus ad Perſij Sat. 2. v. 56. *Acron tradit, quod in porticu Apollinis Palatini fuerunt Danaidum effigies, & contra eas ſub divo totidem equeſtres filiorum AEgyſthi: ex iis autem ſtatuis dicebantur per ſomnum dare oracula.* Huc faciunt verba *Lycophronis* in Caſſandra, ubi de monumento Podalirij agit:

Δοραῖς δὲ μήλων τύμβον ἐγκοιμωμένοις
Χρήσει καθ' ὕπνον πᾶσι νημερτῆ φάτιν.

Et de Calchantis monumento *Strabo lib. VI.* pag. 196. ἐναγίζουσι δὲ αὐτῷ μέλανα κριὸν οἱ μαντευόμενοι, ἐγκοιμώμενοι ἐν τῷ δέρματι. Illuſtris vero locus eſt *Ciceronis* lib. 1. de divinat: *Atque etiam qui praeerant Lacedaemoniis, non contenti vigilantibus curis, in Paſiphaae fano, quod eſt in agro propter urbem, ſomniandi cauſa incubabant, quia vera quietis oracula ducebant.* Vide de hac re ex principum Criticorum numero *Jo. Bapt. Pium* ſyllog. annot. poſter. cap. 10. & *Brodaeum* lib. 3. miſcellan. cap. 31. quorum ſcrinia compilare, religio mihi eſt.

XII. Uti autem duo nobis docere propoſuimus 1. medicinam petitam è fano deorum, idque 2. nocturna incubatione: ita removendae nobis ſunt non abſimiles ſuperſtitiones. Quoad poſterius ſeparandae hic ſunt nocturnae illae incubationes, quas pervigilia dicebant, Graece παννυχισμοὺς, ſolebantque honoris ergo Cereri, Iunoni, Baccho, Fortunae, Priapo, Veneri, in ludis quoque ſecularibus &c. celebrari: in ijs enim nihil aliud erat, praeter, ut Comici verbis utar,

Lucrum, ludum, jocum, feſtivitatem, ferias,
Pompam, penum, potationem, ſaturitatem, gaudium. Vide Politian. Miſcel. cap. 58. *Lipſ.* Elect. lib. 1. cap. 5. *Tiraquell. ad Alex. ab Alex.* lib. 6. c. 19. & *Elmenhorſt.* ad Arnob. p. 167.

Qui

Qui mos ad Chriſtianos quoque pervenit: unde celebria
illa in primitivâ Eccleſiâ Paſchæ & Pentecoſtes pervigi-
lia. Vide *Didac. Covarruv.* Var. Reſolut. l. 4. cap. 19. *Io.
n. Chocier.* Fac. hiſtor. cent. 2. c. 74. & 75. *Ios. Vicecomit.* de
ritib. baptiſm. lib. 1. cap. 24. & *Jo. Gerhard. Voſſium.* comm.
ad Epiſt. Plinij de Chriſtianis p. 30.

XIII. Quoad prius, ſeparanda eſt non multum ab-
ſimilis veterum ſuperſtitio. Solebant enim, quoties de-
orum ſuorum templa adibant, bonæ ſcævæ gratia, inde
aliquid, ſive id placentæ fruſtulum, ſive unguentum foret,
ſive frons virens, decerpere, aſſervareque idipſum diligen-
ter, in certam ſpem ingreſſi, fore, ut hoc remedio contra
omnes morbos uti liceret. Inde & rei illi decerptæ no-
men *ὑγίεια* inditum, ab effectu ſcilicet, quem ab eâ exſpe-
ctabant. Auctor mihi Grammaticorum Græcorum fa-
cile doctiſſimus *Heſychius*: *ὑγίεια, ἄλφιτα οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ πεφυρα-
μένα, καὶ πᾶν ἐκ θεοῦ φερόμενον, εἴτε μύρον, εἴτε θαλλοί.* hoc eſt:
*ſanitas: farina vino & oleo permixta, & quicquid ex Dei fano
fertur, ſive unguentum, ſive frons virens.* Niſi enim hanc ex-
plicationem admittas, non video, cur illa è fano delata
nomine *ὑγιείας* veniant.

XIV. Sed nos ad noſtram revertamur incubatio-
nem, miſſis à materia noſtra alienis. Obſervare vero e-
am licet tum apud veteres, tum recentiores. Ita Quar-
tilla apud *Petronium* (qui ipſe Medicus fuit, ſiquidem fides
arbitranda *Volaterrano lib. 18. comm. urbanor.*) in Satyrico:
*Ipſaquidem illa nocte vexata tam periculoſo inhorrui frigore, ut
Tertianæ etiam impetum timerem, & ideo medicinam ſomno pe-
tij, juſſaque ſum vos perquirere, atque impetum morbi monſtrata
ſubtilitate lenire.* Cui mox Eucolpius: *Si quod præterea aliud
remedium ad Tertianam Deus illi monſtraſſet, adjuvaturos nos
divinam providentiam vel periculo noſtro.* Tempore Adriani

Imp.

Imp. mulier cæca in ſomnio monita eſt, ut Imperato
genua oſcularetur, quæ & illo remedio viſum recep
ceu narrat *AEl. Spartianus, in vitâ Adriani. p.133.* Et Imp
rator *Antoninus* Philoſophus lib. 1. εἰς ἑαυτὸν: *Diis*, inqu
acceptum fero, quod per ſomnum tum alia remedia mihi ſunt
monſtrata, tum, ὡς μὴ πτύειν αἷμα, καὶ μὴ ἰλιγγιᾶν. Et hinc
ὀνειροκριτῶν quoque ineptias tranſijt. Neqne enim al
fundamento nititur *Artemidori* illud, qui ſub Antonin
Pio vixit lib.1. ὀνειροκριτ. ἐν ἱερῷ δὲ καθεύδειν, νοσοῦντι ὑγίει
προαγορεύει. Id quod jam tum doctiſſimo *VVouvereno* viſu
fuit in notis ad Petronium.

XV. Ita conſtat ex hiſtorijs multas herbas ex or
culo commendatas eſſe. De Ariſtolochia *Cicer.* lib.1.de
vinat. ita loquitur: *Quid ſcammoneæ radix ad purgandu*
quid Ariſtolochia ad morſus ſerpentum poſſit, quæ nomen ab i
ventore reperit, rem ipſam inventor ex ſomnio: video quod ſa
eſt, cur poſſit, neſcio. In quo quidem loco valdè ſe mac
rarunt interpretes. Et doctiſſimus quidem *P. Victor*
Var. lect. lib.5. cap.3. erratum hic in Cicerone eſſe ſi
ipſius, ſive librariorum culpa judicat, vel herbam illa
ab inventore ſuo accepiſſe nomen. In quo quide
nunc cum *Victorio* contentionis ſerram non recipr
camus, non videtur tamen *Cicero* hæc abſque auct
re dixiſſe, nec *Ariſtotelis*, ſi *Nicandro* fides, fere alia me
fuit, ceu jam pridem oſtenſum eſt viris doctis, *Turnebo* l.
adv. c.20. *Brodæo.* l.2. Miſc. c.2. *Guilh. Cantero.* Novar. le
lib.1. cap.14. Quod vero deinde *Victorius* tradit, *nuſqu*
ſibi lectum, utilitatem hanc Ariſtolochiæ ex ſomnio cognita
adeoque hanc aſſertionem Ciceronis eſſe falſam, id n
ſequitur, cum fortaſſis ijs in libris, quæ injuria tempo
intercederunt, fuerit annotatum. Omnino igitur exiſ
mo id velle *Ciceronem*: monſtratum eſſe remedium huj
herb

erbæ à dijs per ſomnium, & prodeſſe etiam, licet ratio
ur proſit, reddi nequeat.

XVI. Idem de herba cynorrhodo non obſcurè
raditur. Strictim *Plinius* lib. 8. cap. 41. *A morſu vero* (ca-
is) *unicum remedium oraculo quodam nuper repertum, radix
lveſtris roſæ, quæ cynorrhodos appellatur.* Diſertius *idem* lib.
5. cap. 3. *Quippe in repertis alias invenit caſus, alias, ut ita
ixerim, Deus. Inſanabilis ad hoſce annos fuit rabidi canis morſus,
avorem aquæ omnisq; potus afferens odium. Nuper cujusdam
ilitantis in Prætorio mater vidit in quiete, ut radicem ſylveſtris
oſæ, quam cynorrhodon vocant, blanditam ſibi aſpectu pridie in
uteto, mitteret filio bibendam. In Luſitania res gerebatur,
iſpaniæ proxima parte: caſuq; accidit, ut milite à morſu incipi-
nte aquas expaveſcere, ſuperveniret epiſtola orantis, ut pareret
eligioni; ſanatusq; eſt ex inſperato, & quiſquis auxilium ſimile
entavit.*

XVII. Cumprimis autem, quantum obſervare li-
et, admodum celebris hic ritus apud Ægyptios, utpote
entem ſuperſtitioſiſſimam, fuit. Notatum hoc jam
um pluribus Ampliſſimo *DN. Præſidi* lib. de Hermet.
nedic. cap. XI. p. 117. Hoc enim nomine tum Iſidis, tum
Iori, tum Serapidis fana ſatis ſunt paſſim decantata.

XIIX. De Iſidis fano locus eſt illuſtris apud *Diod.
iculum* lib. 1. biblioth. hiſtor. cap. 25. quem proinde inte-
rum adſcribam: *Iſin,* inquit, *multa ſanitati hominum pharma-
a inveniſſe, Ægyptij tradunt, utpote, quæ ſcientiæ Medicæ fue-
it peritiſſima, adeoq; multa ſolerter excogitaſſe: quam ob cauſam
unc quoq; ad immortalitatem elata ſanatione hominum maximè
audeat, & in ſomnis, ſi quis opem expetierit, manifeſtam numi-
is præſentiam, promptamq; indigentibus benemerendi faculta-
em exhibeat. Ad demonſtrandum hæc non afferre ſe, ajunt,
ræcorum more, fabularum vanitatem, ſed factorum eviden-*

tiam: nam totius prope orbis teſtimonio ſe niti, qui effuſis dean honoribus ob præſens in medicando numen, remunerentur. In ſomnis enim adſiſtentem ægrotis remedia contra morbos ſubjicere, eiq; morigerantes nec opinato convaleſcere. Multos etiam à Medicis propter morbi difficultatem deſperatos ab hac ſalutem accipere, plurimoſq; oculis prorſus captos, aut alia corporis parte mutilatos, ſi ad Deæ hujus opem confugerint, in priſtini vigoris integritatem reſtitui. Et mox pergit de ejus filio Horo: *Horum*, inquit, *interpretantur Apollinem, qui medendi & vaticinandi artem ab Iſide matre edoctus oraculis & medicationibus bene de mortalium genere meritus eſt.* Et extant verſus *Tibulli*, ubi Iſidem ita affatur lib. 1. eleg. 3.

Nunc Dea, nunc ſuccurre mihi, nam poſſe mederi
Picta docet templis multa tabella tuis. quos verſus cum Iſis navigantium præſes fuerit, (uti diſcimus ex *Juvenale* Sat. 12. v. 28. *Apulei.* Metam. l. XI. pag. 414. *Lucian.* dial. Iov. & Mercur. in f. & dial. Noti & Zeph. *And. Sentflebio* comm. de navibus Vet. pag. m. 123.) de naufragorum ſuſpenſa in templis tabella interpretatur *Lævinus Torrentius* comm. ad Horat. lib. 1. od. 5. Nos vero, ſive cum *Turnebo* adv. l. 16. c. 4. ad utrumque Serapidis officium à Poeta alludi dicimus: ſive, cum *Mercuriale*, ſecuti vim vocis *Mederi* de medicina interpretamur. Id enim ſatis in propatulo eſt, Medicinæ quoque gratia Iſidem cultam, cui rei probandæ *Joh. Bapt. Caſalius* lib. de vet. Ægypt. rit. c. 20. adducit nummum Claudij Imp. in quo Iſis cum ſitula & ſiſtro inſcribitur SALVS. AVG. & hinc ſiniſtra herbam gerit Jſis, dextra navigium, ceu patet ex effigie, quam tractatui ſuo de imaginibus Deorum Antiquorum Jtalice edito inſeruit *Vincentius Cartarus* p. m. Romæ autem Iſidis templum fuit inter Sixtum & thermas Antoninianas ad

nas ad caput viæ novæ, hodieque S. Nerei. vocatur, ut ſcribit *G. Fabricius* in Roma p. m. 99.

XIX. Non in minori olim fama fuit templum Serapidis, *quem dedita ſuperſtitionibus gens ante alios colit*, ut loquitur *Tacitus* de Ægyptijs, ubi ſupplices ægroti de morborum remedijs per inſomnia commoniti. De Canopo inſulâ *Strabo* l. XVII. p. 55, ἔχουσα τὸ τοῦ Σεράπιδος ἱερὸν πολλῇ ἁγιστείᾳ τιμώμενον, καὶ θεραπείας ἐκφέρειν, ὥστε καὶ τοὺς ἐλλογιμωτάτους ἄνδρας πιστεύειν, καὶ ἐγκοιμᾶσθαι αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ἑτέρων. Συγγράφουσι, δέ τινες τὰς θεραπείας. Et noti ſunt duo illi Alexandrini, alter manu, ſive, ut alij volunt, crure æger, cæcus alter, qui per quietem à Serapide moniti ſunt, ut remedium ſuæ valetudinis á Veſpaſiano principe exſpectarent. *Sueton.* in vit. Veſpaſian. c. 7. *E plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure ſedentem pro tribunali pariter adierunt, orantes opem valetudinis, demonſtratam à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus, ſi dignaretur calce contingere.* Referunt hiſtoriam *Xiphilinus* quoque Epit. Dion. p. m. 318. *Ioh. Sarisber.* de nug. curial. l. 2. c. 10. alijque: Sed fuſiſſimè & graviter admodum *Tacitus* hiſt. l. 4. c. 81. Quam tamen fraude non caruiſſe, apertè profitemur. Cum primis autem Alexandria illa fano Serapidis & incubatione maxime fuit famoſa, uti conjicere eſt ex *Cicer.* 2. de divin. *Artermidor.* l. 3. oneirocrit. c. 92. *Eunapio* in vita Ædeſij *Mich. Glyca* Annal. part. 4. p. 358.

XX. Et Serapidis quidem medicinæ meminit quoque *Varro* in Eumenidibus, ſed is locus ita eſt corruptus, ut ipſe merito Serapidis indigere medicina videatur. Verba autem ejus apud *Non. Marcell.* c. 17. n. 104. ita habent: *Ego medicina Serapi utor, quotidie precantor. Intelligo racte ſcriptum eſſe Delphis, theon era.*

Item: *Hoſpes quid miras animo curare Serapim:*

Quid? quaſi non curet tantidem Ariſtoteles:
Aut ambos mira, aut noli mirare de eodem.

Et *Petrus* quidem *Victorius* Var. lect. l. 25. c. xi. ita legit: *animo*, Serapidiſque medicinam ait, eſſe, animo curare atque oratione. Ab hoc non multum abit *Ivo Villiomarus* (ſive ſit *Ios. Scaliger*, vir certe κριτικώτατος) animadv. in loc. controv. Rob. Titij l. 9. c. 12. & retenta dictione *animo* conjicit in Serapidis fano adſcripta fuiſſe illa verba: *Quotidie precantor*, adeoque non aliam Serapidis fuiſſe medicinam, quam quæ homines cultui deorum & pietati adſueſcere inſtitueret: id ipſum verò ex philoſophiâ quoque Ariſtotelis exſpectari poſſe, carmen illud innuere: & alludi forte ad librum *Ariſtotelis* περὶ εὐχῆς, cujus meminit *Diogenes Laertius*. Alij vero, quibus facem præluxit Galliæ ſuæ lumen *Turnebus* l. 4. adv. c. 8. pro *animo* legunt *nummo*, & docere inde volunt, primum Serapidem artem pretio exercuiſſe, quæ antea gtatuita erat. Sed nondum nobis, quod pace tantorum virorum dixerim, videntur ſatisfacere. Et *Ivonis* quidem *Victoryq;* ſententia jam tum δαιμονίῳ noſtro *Hofmanno* lib. 4. Var. c. 42 fuit ſuſpecta. Neque enim vox *tantidem* locum in altero verſu poterit habere, niſi vocabulum aliquod præcedat, quod pretium denotet. Altera igitur vox videtur mutanda, aut *tantidem*, ſi *animo* retineas, aut *animo*, ſi *tantidem* legas. Quin imò non temerè *Villiomarus*, niſi ex lacero illo *Varronis* fragmento iverit probatum, talem fuiſſe medicinam Serapidis, cum conſtet, longè aliam eam fuiſſe, qualem nempe deſcripſimus. Quod ſi igitur in libera Republ. ſententiam liberè dicere licet, mihi magis arridet εὐστοχία *Turnebi*, reponentis *nummo*, & credo verſus illos ab avaro ſacerdote & impoſtore eſſe Serapidis templo inſcriptos, qui nummos DEI nomine popoſcerit, &

ne hoc

re hoc modo homines abſterrerentur, ſibique lucri ſpes
ecollaret, adjecerit, Ariſtotelem non minori pretio cu-
are. Oblatos enim nummos dijs ab ijs, qui convalue-
ant, diſcimus ex *Luciano* in Philoſpeude, ubi de ſtatuâ Pe-
ichij: Πολλοὶ ἔκειντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ, καὶ ἄλλα νο-
ισματα ἔνια ἀργυρᾶ πρὸς τὸν μηρὸν, κηρῷ κεκολλημένα, καὶ πέταλα
ξ ἀργύρου, εὐχαί τινος, ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰάσει, ὁπόσοι δι᾽ αὐτὸν ἐπαύ-
αντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Neque hoc indignum Serapide vi-
eri cuiquam debet, cum, ſi ſuſpicioni *Turnebi* l. 9. adv.
.24, credere licet, per pagos Serapidis effigiem circum-
ulerint avari ſacerdotes ad colligendam ſtipem. Ariſto-
elem autem hîc poni exiſtimo κατ᾽ ἐξοχὴν pro quolibet,
ui medicinam faciat: quæ figura non infrequens eſt, τὸν
ἕνα, qui in aliqua arte excellit, ponere pro omnibus ejuſ-
em ſtudioſis. Medicinæ verò initiatum fuiſſe Ariſto-
elem, ex ſcriptis ejus colligere eſt in proclivi: feciſſe au-
em medicinam, conjicere fortaſſe quis non incommodè
oſſit ex *Æliano* Var. lib. 9. c.22. qui πλείστην φροντίδα εἰς ἰατρικὴν
abuiſſe ſcribit. Aut vero provoce *Ariſtoteles* alia fuerit re-
onenda illi, qui hæc non admiſerit. Vel potius alius ali-
uis *Ariſtoteles*, medendi facultate illa tempeſtate illoque
oco felix & magnæ famæ, etſi homo ignotus, fuerit in-
elligendus. Quemadmodum apud Juvenalem Themi-
onis & Archigenis medicorum nomina, apud alios alio-
um occurrunt. Niſi ut conjicit Ampl. Dn. Præſes, malis
egere in verſu priore *animos*, & ſecundo pro tantidem *hoſ-
em* & in *Ariſtotelis* philoſophorum principis & maximi
roinde animorum medici laudem omnia accipere. An
orro & illa Varroni adſcripta ſic legenda? *Ego medicina Se-
apis utor, quotidie precatur: intelligo enim* &c. Ariſtoteles vero
Acroamaticis quotidianarum ad Deos precum auctor
e non potuit: ut fruſtra ad illum περὶ εὐχῆς librum reſpe-

 xerit

xerit Villiomarus ille perſonatus, ſive Ioſephus Scaliger. Noſtræ tales ſunt ad hunc difficilem locum poſt Victorios, Turnebos, Scaligeros, Hofmannos (at quantos viros!) ſymbolæ.

Qui melius conjexit, vatem perhibebo optimum.

XXI. Sed nunc ad Æſculapij fanum pergo ἐγκοιμήσει noſtra famoſiſſimum. Uti enim ille ubique gentium cultus, teſte *Apulejo* de deo Socratis, ita præterea præſes medicinæ fuit, (Vide *Plutarch.* ſympos. l. IIX. n. 14.) adeoque in ejus fano incubationes plurimæ peractæ. Fuiſſe vero id apud Ægyptios quoque eo in uſu; fidem facit dialogus, qui ſub nomine *Aſclepij* circumfertur, & *Apuleio* tribuitur. Vbi Hermes juniorem Aſclepium ita affatur. p. m. 491. *Avus tuus, ô Aſclepi, medicinæ primus inventor, cui templum conſecratum eſt in monte Lybiæ circa littus crocodilorum, in quo ejus jacet mundanus homo, id eſt, corpus. Reliquus enim (vel potius totus; ſi eſt homo totus in ſenſu vitæ melior) remeavit in cælum: omnia etiamnum adjumenta hominibus præſtans infirmis auxilio ſuo, quæ ante ſolebat medicinæ arte præbere.*

XXII. Fuit verò non in Ægypto ſolum, ſed & alibi celebratum ſatis templum iſtud. *Plautus* in Curcul. act. 1. ſc. 1. v. 61.

—— —— *hic leno ægrotus incubat*

In Æſculapij fano. Confer Comædiæ ejuſdem act. 2. ſc. 1. & 2. *Philoſtratus* de vita Apollon. Thyanei lib. 1. ὑδέρῳ δὲ ἄρα εἴχετο, καὶ μέθῃ χαίρειν αὐχμοῦ ἠμέλει. ἠμελεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ διαιτῶντα, καὶ οὐδὲ ὄναρ αὐτῷ ἔφαιτο. Vide *Euſebium* 1. contra Hieroclem. *Cicer.* l. 2. de divinat. *Sueton.* in Claudio c. 24.

XXIII. In inſula Co tale fuiſſe fanum, teſtis eſt *Strabo* lib. 14. p. 4;2. ἐν δὲ τῷ προαστείῳ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἐστι σφόδρα ἔνδοξον

ξον καὶ πολλῶν ἀναθημάτων μεςὸν ἱερὸν. quam totam inſulam Æſculapio dicatam fuiſſe *Plinius* lib. 19. cap. 1. & *Dion.* lib. 51. atteſtantur. Athenis ſimiliter medicinæ gratiâ conſultum Æſculapium, diſcimus ex *Suidâ* in v. Δομνῖνος, cujus verba ſuo loco dabimus. In Epidauro fuiſſe fidem facit cum *Iamblichus* in lib. de myſterijs, tùm *Strabo* lib. IIX. p. 285. ubi & de Tricca Bæotia idem refert. Romæ in hunc finem cultum teſtantur tabellæ in ejus templo in inſula Tiberina inventæ, quas deinde producemus.

XXIV. Habuit vero in Pergamo quoque templum ſatis celebre hoc nomine Æſculapius noſter. Diſcimus id ex *Herodiano* l. 4. cap. 8. ubi ita de Imp. Antonino Caracalla: ἠπείχθη, inquit, εἰς Πέργαμον τῆς Ἀσίας, χρήσασθαι βουλόμενος τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἀφικόμενος δὴ ἐκεῖ, καὶ ἐσ ὅσον ἤθελε, τῶν ὀνειράτων ἐμφορηθεὶς ἧκεν εἰς Ἴλιον. *Pergamum adijt Aſiæ civitatem, ut AEſculapij curationibus uteretur. Quo poſtquam pervenit, ſomniis, quam diu voluit, captatis, Ilium mox petijt.* Meminit & *Lucianus* in Icaromenippo p. 706. Et hinc explico locum *Galeni* in VI. Epidem. comm. 4. ſect. 8. ubi DEI meminit, per quem Æſculapium intelligendum eſſe, ſatis nunc conſtat. Docet autem inibi ad medicinam dextrè faciendam, ægroti quoque requiri obedientiam, quam tamen ſæpe medicus impetrare nequeat. *Ita ſanè*, inquit, *& apud nos Pergami à DEO ſanatos ei obſequentes cernimus, illis plerumque, ut per quindecim integros dies à potu abſtinerent, imperanti: qui profectò nulli medico id jubenti obtemperaſſent.*

XXV. In Hephæſtio ſive Vulcani æde circa Memphim factas incubationes, per fit vero ſimile legenti *Galenum* noſtrum. Apud eum enim l. 5. de med. ſec. gen. c. 2. Heras Cappadox medicamenta quædam, tanquam ex illâ æde acceptâ, recitat. Unde illud concludo, incubationes illas medicinæ ergo potiſſimum quidem in præſidum medicinæ

ἐκείνας

fanis factas, promiſcuum tamen illud fuiſſe, & in alioru
quoq; deorum templis ſalubres monitus per quietem e
ſpectaſſe: uti de Priapi quoq; fano conſtat ex *Petronio*. Pe
chi ducis Corinthi ſtatuæ, unde ſimiliter remedia exſpect
ta, meminit *Lucianus* in Philpſoeude: Ἐγὼ δὲ, ὁ Εὐκράτης ἔφ
ἐκεῖνα ἐχρύσωσα, ὁπότε μὲν ἰάσατο διὰ τρίτης ὑπὸ τῆς ἠπιάλυ ἀπο
λύμενον. Et mox p. 597. πολλοὶ ἔκειντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐ
καὶ ἄλλα νομίσματα ἔνια ἀργυρᾶ πρὸς τὸν μηρὸν, κηρῷ κεκολλημ
να καὶ πέταλα ἐξ ἀργύρυ εὐχαί τινος, ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰάσει, ὁπό
δι αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Quin imò videtur ho
omnium oraculorum quaſi proprium fuiſſe, ut ægrot
conſulentibus remedia morborum præſcriberent. Vnc
& famoſus ille impoſtor Alexander, ut novi ſui Æſculap
oraculum redderet celebre, pharmaca quædam efficaci
quæ norat, conſulentibus ex oraculo commendabat, u
videre eſt apud *Lucian.* in Alexandro ſive Pſeudoman
loco non uno p. 551. 575.

XXVI. Sicuti autem hic mos ὅτι χθὲς, ὅτι πρώην cœ
pit, ita etiam non facile, inveterata jam conſuetudine
potuit interire. Nam & *Plinij* tempore, hoc eſt circ
finem ſeculi I. viguiſſe jam tum audivimus: & ad Anton
norum quoque tempora pervenit. Meminit deind
Arnobius lib. I. contra gent. meminit *Prudentius* in Hamar
tigenia v. 254, ut quæ ad ſuum uſque tempus duraveri
Seculo vero quinto etiam Athenis in uſu fuiſſe diſcimu
ex *Suida* in voce Δομνῖνος. Is enim Syriani Alexandrini di
ſcipulus & Procli συμφοιτητὴς fuit, floruitque circa finem
ſeculi quinti & initium ſequentis. Poſt illa tempora
deſijſſe hic ritus poſſit videri: mihi ſane hac de re nil le-
ctum eſt.

XXVII. Superiori tamen ſeculo adhuc in Italiâ
duraſſe fidem facit *Georg. Fabricius* commentario ad Poë-
ta

tas Chriſtiànos, aitque, ſe Patavij vidiſſe adoleſcentes & puellas ruſticanas in cœnobio D. Antonij certa nocte incubare. Nec mirum, in hoc eos imitatos fuiſſe gentiles: ſiquidem ſanctorum apud pontificios poſt ἀποθέωσιν cultus illi paganorum dæmonolatriæ tam geminus germanus eſt, ut nec ovum ovo, nec lac lacti ſimilius eſſe ferè poſſit.

XXIX. Id verò notandum eſt, non ſemper ægrotos ipſos incubuiſſe, ſed alios quoque eorum vicem. Colligere id eſt ex verbis *Strabonis* de Canopico Serapidis templo jam tum ſupra (th. 18.) allatis, ubi dicit, viros ἐλλογιμωτάτους incubare, *vel pro ſe, vel pro aliis* ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ ἑτέρων.

XXIX. Non omnes autem voti ſui damnatos de remedio morbi indicium cépiſſe, ſed quoſdam ex fanis illis æquè incertos & ægros exiïſſe colligo ex *Plaut.* Curcul. act. 2. ſc. 1.

Migrare certum eſt jam nunc è fano foras,
Quando AEſculap. ita ſentio ſententiam,
Vt qui me nihili faciat, nec ſalvum velit.

Vide quæ ſupra th. 21. ex *Philoſtrato* recitavimus.

XXX. Interdum quoque remedia in ſomno fuerunt monſtrata, abſque incubatione in loco ſacro facta. Ita Alexander. M. per ſomnum in ore draconis ſalutarem radicem perſpexit, qua vulnus Ptolemæo, amico ipſius intimæ admiſſionis, à vipera illatum potuit ſanari. Referunt hiſtoriam *Cicero* 1. de divinat. *Diodorus Siculus* lib. 17. c. 103. *Juſtin.* l. 12. c. 10. *Curt.* l. 9. c. 8. Et eſt vetus ſive hiſtoria, ſive fabula, de puella Milto, quæ dein Aſpaſia nomine meretricis illius Mileſiæ dicta eſt, apud *AElianum* Var. hiſt. l. 12. c. 1. Cum enim laboraret teterrimo menti tumore, in ſomnis à columba, in mulierem mutatâ, moni-

C ta eſt

ta eſt, ut roſea ſerta Veneris jam arefacta caperet, contritaque imponeret tuberi: quæ mandata cum executa fuiſſet, & moleſtum tumorem depulit, & ſibi maximam venuſtatem conciliavit.

XXXI. Solebant autem porro illi, qui remedijs in ſomno monſtratis ad ſanitatem pervenerant, in ſignum gratitudinis tabellulas aliave donaria, in fano dei alicujus quem imploraverant, ſuſpendere, addita mentione tum morbi, tum remedij, quo morbus expugnatus eſſet.

XXXIII. Qui ritus alias quoque in uſu fuit, ut illi qui ex ingenti aliquo periculo evaſiſſent, in DEI alicujus fano tabellam ipſius periculi indicem, ſuſpenderent. Ita naufragi, cum maris iram effugiſſent, in tabella quadam errores ſuos curabant depingi, eamque circumferentes, ut facilius ipſius periculi imagine miſericordiam cierent, ſtipem corrogabant. Teſtis mihi *Horat.* de art. Poët. v. 20. -- *quid hoc, ſi fractis enatat exſpes*

Navibus, ære dato qui pingitur? Et poſt eum Pers. Sat. 1.

Men moveat quippe, & cantet ſi naufragus, aſſem

Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum

Ex humero portes Et Juvenal. Sat. 13.

— — — *merſa rate naufragus aſſem*

Dum rogat, & picta ſe tempeſtate tuetur. Vide *Lucianum* de mercede conductis ab init. p. m. 203. Has deinde tabellas una cum alijs donis, quæ periclitantes voverant, in templo DEI ſuſpendebant. Docent hoc authores eximij. Apud *Cicer.* 3. de nat. deor. Diagoram atheum amicus quidam ita alloquitur: *Tu qui Deos putas humana negligere, nonne animadvertis ex tot tabellis pictis, quam multi votis vim tempeſtatis effugerint, in portumque ſalvi pervenerint? Ita fit; inquit* (Diagoras) *Illi enim nuſquam picti ſunt, qui naufragium fecerunt.* *Virg.* XII. Æneid. v. 766.

Forte

Forte ſacer Fauno foliis oleaſter amaris
Hic ſteterat, nautis olim venerabile lignum.
Servati ex undis ubi figere dona ſolebant
Laurenti Divo, & votas ſuſpendere veſtes.

Horat. l.1. od.5. *me tabula ſacer*
Votiva paries indicat, invida
Suſpendiſſe potenti
Veſtimenta maris DEO: quibus paria habet Juven. Sat. 12. v. 26. — *votivâ teſtantur fana tabella*
Plurima.

XXXIII. Nec de naufragis id tantum conſtat, ſed de alijs quoque magno periculo, ut diximus, defunctis. Ita cum Mario ad Maricæ templum inſperata ſalus effulſiſſet, *πίνακα τῶν πράξεων ἐκείνων γραψάμενος ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἱερόν*: verba ſunt *Plutarchi.*

XXXIV. Quin imo, ſimulac oraculum aliquod, qualecunque illud fuiſſet, accepiſſent, ſolebant illico ij, qui petitum venerant, annotare, ne memoriâ, labili alias, quædam exciderent. Auctor mihi *Scholiaſtes Sophoclis* in Trachinijs. *ἔθος γὰρ τοὺς χρησμὸν δεχομένους παραχρῆμα γράφειν, ἵνα μὴ λάθωνται.*

XXXV. Ad eundem igitur modum etiam illos, qui convaluerant, tabellas ſuſpendiſſe eſt certiſſimum, ſed nunc pluribus debet probari. Adduximus vero jam tum verba *Tibulli* ad Iſidem:

Nunc DEA, nunc ſuccurre mihi, nam poſſe mederi
Multa docet templis picta tabella tuis.

Hucque digitum intendere videtur *Strabo* lib. 17, ubi de Serapidis fano hæc addit: *συγγράφουσι δέ τινες τὰς θεραπείας*: Expreſſe autem *lib.* IIX, ubi de Epidauro agit p. 258. *αὕτη δὲ οὐκ ἄσημος ἡ πόλις, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ θεραπεύειν*

πεύειν νόσους παντοδαπὰς πεπισευμένου, καὶ τὸ ἱερὸν πλήρες ἀεὶ τῶν τε κάμνοντων καὶ τῶν ἀνακειμένων πινάκων, ἐν οἷς ἀναγεγραμμέναι τυγχάνουσιν αἱ θεραπεῖαι, καθάπερ ἐν Κῷ τε καὶ Τρίκκῃ. Confer *Eund.* lib. 14. p. 452, quæ verba mox dabimus, & *Plinium* imprimis lib. 29. c. 1.

XXXVI. Quales vero fuerint tabellæ, conjicere eſt in proclivi ex quatuor illis inſcriptionibus tabulæ marmoreæ inventis Romæ in Inſula Tiberina in templo Æſculapij, quod olim incubatione illa famoſum, dein S. Joanni Colevitæ conſecratum, ut teſtatur *Georg. Fabricius* in Româ. p. 94. Conſervavit autem eas nobis ὁ χαριέστατος *Hieronymus Mercurialis*, de litteris incertum an arte Medica melius meritus, art. gymnaſt. lib. 1. c. 1. Et merentur hîc quoque legi, ſaltem Latinè:

I. *Hiſce diebus Cajo cuidam cæco oraculum reddidit, veniret ad ſacrum altare, deinde à parte dextera veniret ad lævam, & poneret quinque digitos ſuper altare, & elevaret manum & poneret ſuper proprios oculos: & rectè vidit populo præſente & gratulante, quod grandia miracula fierent ſub Imperatore noſtro Antonino.*

II. *Lucio affecto lateris dolore, & deſperato à cunctis hominibus oraculum reddidit Deus, veniret & ex ara tolleret cinerem, & una cum vino commiſceret, & poneret ſupra latus: & convaluit, & publice gratias egit Deo; & populus congratulatus eſt illi.*

III. *Sanguinem revomenti Juliano, deſperato ab omnibus hominibus, ex oraculo reſpondit Deus, veniret, & ex arâ caperet nucleos pini, & comederet unà cum melle per tres dies: & convaluit, & vivens publicè gratias egit præſente populo.*

IV. *Valerio Apro, militi cæco, oraculum reddidit Deus, veniret & acciperet ſanguinem ex gallo albo, admiſcens mel,*

& col-

& collyrium conficeret, & tribus diebus uteretur ſupra oculos: & vidit, & venit, & publice gratias egit Deo.

XXVII. Huc uſque marmoris illius inſcriptiones, quas integras recitare volui, ut dein melius judicium de ijs ferri poſſit. Sed tamen nec omnes inſcriptiones tali modo ſeſe habuiſſe, nonnullas, omiſſa omni & curationis & morbi mentione, tantum εὐφημίας ἕνεκα conceptas, jubet nos credere vel illa inſcriptio, quæ Regij extat ad quatuor columnas, ubi Æſculapij olim fanum. Inſcriptio ita habet, quam pluribus explicat *Eryc. Puteanus* Epiſt. ad Septalium.

DEO ÆSCVLAPIO VAL. SYMPHO
RVS ET PROTIS SIGNUM SOMNI
ÆREUM TORQVEM AUREUM EX
DRACUMCULIS DVOBUS Pſ. 7. ∴·
ENCHIRIDIUM ARGENT. P. ·∴ L. A
NABOLIVM OB INSIGNEM CIRCA
SE NVMINIS EJVS EFFECTVM V. S.
L. M.

Sicut alias in tabellis titulum ſolebant adjicere in indicium, quis ſuſpendiſſet, & cur. *Ovid.* l.2. Amor. el. 13. ubi pro Corinna prægnante vota facit:

Adjiciam titulum: Servata Naſo Corinna. Et Metam l.9. in fin. ——— *dant munera templis,*

Addunt & titulum, titulus breve carmen habebat.

Statius. l. 5. ſylv. 2. v. 246.

Belligeris hæc dona diis, hæc tela dicavit:

Cerrnis adhuc titulum. Quod & ſuo tempore in tota Italiâ duraſſe ſcribit *Georg. Fabric.* in Româ p. 160. Et adhuc ijs in locis, ubi pontificijs ſuperſtitionibus ineſcati degunt homines, præcipue in Italiâ, moris eſſe novimus, ut à morbis alijsve malis liberati pictas tabellas in San-

ctorum ædibus ſuſpendant, adjecto brevi titulo quali hic: PER GRAZIA RICEVUTA. Quaſdam igitur tabellas in honorem tantum numinis gratique animi indicinam ab ægris ſanitati reſtitutis ſuſpenſas fuiſſe judico quaſdam vero, adjuncta hiſtoria tum morbi tum remediorum, quas poſtremas nunc ulterius examinabimus.

XXXIIX. Non poſſumus autem negare, nonnunquam ſignificata ægris per ſomnum remedia virtute naturali morbis medentia. Id enim ſentiendum videtur de herba Ariſtolochia, de Cynorrhodo, ſimilibuſque. Et vero (ceu monuit jam Ampliſſimus Præſes Hermeticæ Medicinæ cap. XI. p. 116.) talia ſunt, quæ recenſet Heras Cappadox. apud *Galen.* lib. 5. de medic. ſec. gen. c. 2. accepta ex æde Vulcani circa Memphim. Quin, ceu idem cenſet, omnia quæ Iſidis voce olim audierunt, ſimili modo tradita. Meminit *Galenus* l. c. *Multiplicis uſus eſt medicamentum, quod Iſidem appellant* &c. Habenturque non in *Galeno* tantum; ſed & apud *Celſum*, *Æginetam*, *Aëtium*, alios. Et hoc valde confirmat pingue lutum Ægyptiacum, quod ad multos affectus ex oraculo fuit commendatum, valuit vero etiam abſque oraculi monitu. Verba *Galeni* hac de re ſunt l. 9. de medic. ſimpl. facult. c. 3. *Unde ſanè & Alexandriæ & per Ægyptum utuntur multi ſua utique ſponte & judicio, multi vero etiam moniti ſomniis.* Et naturaliter quoque, etſi non omnibus morbis, potuit prodeſſe illa per quindecim dies imperata ab Æſculapio abſtinentia à potu, de qua verba *Galeni* ſupra th. 23. jam tum recitavimus.

XXXIX. Etſi vero nonnunquam hoc ita contigerit, per tamen eſt vero ſimile, id quod aſſerit Ampliſſ. Præſes Hermeticæ Medicinæ cap. ſæpius laudato, plerumque ea tantum à dijs ſomniantibus indicata, quæ ſymboli fuerint loco; ut adeo vis ipſa curandi non niſi dæmoni-

bus

bus accepta ſit ferenda. Non aliter ac DEUS Opt. Max. egrotis medicinam facturus denunciavit aliquid, quod ſymboli duntaxat eſſet loco, idipſum verò vel parum vel nihil potuit efficere, ſed vera curatio à principio diviniori exorta eſt. Quod pluribus oſtendi tum veteris tum novi fœderis locis poſſit, ſi id ipſum nunc ageremus. Sic maſſa illa ficuum, quâ Ezechiam Regem lethaliter decumbentem Eſaias ſanavit (IV. *Reg.* 20. *Jeſa.* 38. v. 21.) etſi ficus habeant vim maturandi, non egit tamen id propria vi medicaminis ſui, ſed divinæ virtutis, cujus ſymbolum erat, facta acceſſione, utpote cum ſtatim tertio die templum aſcenderit, qui in limine mortis erat poſitus, id quod nequaquam præſtare ficus ſibi relictæ potuiſſent. Neque remedium illud ex ſalivâ, quo hominem mutum & ſurdum Chriſtus ſanavit (ap *Marc.* c. 9. v. 31. & *Matt.* c. 15.) per ſe id agere potuiſſet, ſi abſque DEI digito fuiſſet. Sed de his viderint οἱ θεολόγων παῖδες. ἐγὼ δὲ ἐφ᾽ οἷς μὴ φρονῶ, σιγᾶν φιλῶ. Legatur tamen *Valleſius* lib. de ſacr. Philoſoph. cum alibi ſparſim, tum imprimis c. 35. & 39.

XL. Uti vero in pleriſque omnibus execranda κακοζηλίᾳ deum imitari ἀλάστωρ ille perfidus ſolet: ita nullum mihi dubium eſt, quin in hoc quoque DEI opera alludere, vel potius illudere ſit anniſus. Si enim vel quatuor illas tabulas ſupra allatas conſideremus, luce meridiana clarius eſt, non niſi ſymboli loco remedia illa morbis curandis adhibita, vim ipſam ſuppeditantibus dæmonibus, ceu etiam loquitur l. c. Ampliſſimus Præſes. Sane prima inſcriptio, quanta quanta eſt, meris referta eſt ſuperſtitionibus, quæ per ſe nihil, apud credulum animum vix quicquam poſſunt. Cæteræ inſcriptiones quæ afferunt remedia, ſunt nullius pretij, certè illis morbis tollendis ἀνεπιτήδεια. Quod ſi illa quoque ſuperius allata

conſi-

conſideremus, ſimiles magno numero licet metiri nugas. Neque enim roſea ſerta Veneris potuerunt tollere & mederi tuberi illi in facie Aſpaſiæ, non magis, quam illa ſive liba, ſive frondes ex DEI fano ſublata, de quibus ſupra.

XLI. Præterea, ſi DEI alicujus monitu ad principum pedes ægroti accedere juſſi ſunt, ut Adriani & Veſpaſiani, ab ijſque valetudinis exſpectare remedium, facile apparet, non fuiſſe eam, quæ per quietem indicata, veram medicinam, ſed ſi quæ ejus vires, eas ulterius petendas. Rectè autem diſputant Theologi, interque eos *Bellarminus* quoque lib. ult. de Eccleſ. cap. 14. diabolicis hæc aſcribenda eſſe præſtigijs: quod judicium de cæteris quoque χαρίσμασι gentilibus attributis tulerim, quale eſt, quod de Pyrrho tradunt *Plutarchus* in ejus vita & *Plin.* l. 7. c. 2. pollice dextri pedis lienoſis potuiſſe mederi. Licet enim hoc à quibuſdam naturali hominum proprietati (uti eſt ex herbis & animalibus certis morbis medicina) aſcribi ſciam, ut à *Borello* cent. 2. obſ. 90, revera tamen hoc abſonum eſt, & nos potius hic Satanæ fraudes homines ſeducentis agnoſcimus. Vide *Camerar.* cent. 3. medit. ſubciſ. c. 42.

XLII. Quod ſi hiſtoriam conſulamus, nondum hac de re ita liquidò videtur conſtare. Sanè, ſi quid conjecturis licet indulgere, Veſpaſiani illud magica arte factum per ſit vero ſimile, & quidem opera magi famoſiſſimi, Apollonij Thyanei. Fuit enim hic Veſpaſiano amicitia conjunctiſſimus, ijſdemque, quibus hæc acta, diebus, Alexandriæ fuit, uti *Philoſtratus* in vita ipſius Thyanei docet. Quin imò dum hoc dæmon ex oraculo Serapidis denunciavit, ut *oris excremento* cœcum ſanaret,

omnino

omnino, ſibi ſolitâ κακοζηλίᾳ, Chriſtum imitari voluit, quem ſputo medicinam feciſſe in ſacra hiſtoria legimus. Adriani verò factum ſimulatum tantùm â miniſtris fuit, ut eum á deſiderio mortis removerent.

XLIII. Nec fortaſſis temerè quis arcanum dominationis hîc latere ſuſpicetur. Cum enim ſciant principes, *majeſtatis imperij ſalutis eſſe tutelam*, ut Curtius, *magisq; famâ, quam vi ſtare res ſuas*, ut *Tacitus* loquitur, id unice agunt, ut ſe pluris eſſe quam alios quoſvis, populo perſuadeant: regiumque faſtigium divino eſſe proximum, & cognatam cælo imperatoriam majeſtatem: cui fini obtinendo talia miracula, ut ita loquar, forte in medium ſparſa. Neque diſſimulat *Tacitus*, etſi hiſtoriam veram credat, feciſſe hoc Veſpaſianum, inductum vocibus adulantium, & ut cuncta fortunæ ſuæ patere oſtenderet.

XLIV. In hac autem ſententiâ vehementer me confirmat, quod *Strabo* (at quanti judicij hiſtoricus & geographus!) hiſtoriam illam de herba Alexandro M. in ſomnis monſtrata, quam th.29. pluribus teſtibus confirmavimus, ſimili de cauſa vocat in dubium. Verba hæc ſunt, & exſtant lib. xv. p. 497. *Dicunt apud Oritas, lethiferis venenis ſagittas præuſtas illini. Cumq; Ptolemæus ſaucius periclitaretur, ferunt quendam Alexandro in ſomno aſtitiſſe, atque ei radicem cum ramo oſtendiſſe, quam contritam ſaucio imponi juberet: experrectum à ſomno regem & viſi memorem, quæſitam radicem inveniſſe: barbaros, cum inventum remedium vidiſſent, ſe Alexandro dediſſe.* Εἰκὸς δὲ ἴινα μηνῦσαι τῶν εἰδότων. τὸ δὲ μυθῶδες προσετέθη, κολακείας χάριν. Hæc ille.

XLV. Qualia fuerint Imp. Antonini illa remedia, quæ contra ſputum ſanguinis & vertiginem accepiſſe ſe ſcribit: qualia item Caracallæ, quæ in Pergamo ab Æſculapio expiſcatus, quoniam ipſi reticent, nobis quidem

conjicere non eſt in proclivi, nec fortaſſis operæ pretium iccirco laborare. Meliora enim fuiſſe, nunquam quis nobis temere perſuaſerit.

XLVI. Dæmonis hoc tantum opus fuit, ut à vero DEI cultu ad ſuperſtitiones homines ſeduceret: nec proinde mirum ſi corpori infirmo interdum ſubvenit, ut eo liberius in animam deinde & corpus graſſari poſſit. Hoc enim ipſi familiare; neque ab illo fraudum architecto alia exſpectanda ſunt remedia, quam quæ morbis ipſis graviora. Ita cum peſtilentiæ Romæ mederetur, fecit id inſtitutione ludorum ſcenicorum, ut, hâc obſcænitate publicè introducta, plures lucrari poſſet animas. Vide *Auguſtin. de Civ. DEI.* lib. 1. cap. 32. *Cyprian*, ſerm. 2. de zelo & livor. p.m. 190. quo & illud pertinet, quod in *Petronianâ* fabula in remedium Tertianæ illicitus Veneris uſus commendatur à Priapo.

XLVII. Huic confirmando facit imprimis lepida illa hiſtoria quam reperire eſt in Centone *Suidæ* in v. Δομνῖνος, quam proinde integram recitabo, ut videre liceat fraudes dæmonis, & quam nulla vi naturali prædita fuerint illa remedia. *Æſculapius Athenis eandem medicinam præſcripſerat ex oraculo, cum Plutarcho Athenienſi, tum Domnino Syro: huic quidem ſanguinem expuenti, illi vero, neſcio quo, morbo laboranti. Medicina autem erat, impleri carne porcina. Et Plutarchus quidem ab illâ medicinâ non abhorruit, utpote, quæ nec contra leges ipſius patrias eſſet. Surgens autem à ſomno, expanſis in lectulo ulnis, & reſpiciens ad imaginem Æſculapii: ô domine, inquit, quid verò præcepiſſes Judæo eodem morbo laboranti? neque enim illi hanc potuiſſes præſcribere medicinam, ut carne ſe ſuffarcinaret porcina. Hæc cum dixiſſet, Æſculapius renidens aliam ſtatim præſcripſit affectui ejus medicinam. Domninus verò non ſecutus exemplum Plutarchi, neglectoque more Sy-*

ris pa-

ris patrio, & tunc & ſemper carnes illas comedit. Dicunt autem ſi per diem carnem illam non guſtaſſet, morbo illo implicitum, uſque dum porcina carne ſeſe iterum ſaburraret. Hic jam cuivis cordato ſive medico, ſive cuivis alteri liberum facio judicium, æſtimandi & medicinam hanc, & præſtigias Satanæ, adeoque, an ex hac medicina quicquam in artem noſtram poſſit redundare magni commodi?

XLIIX. Quin etiam interdum, de eventu tantum morbi ſui ſollicitos oraculum DEI conſuluiſſe (quod in ſacris Ahaſiam feciſſe legimus 2. *Regum* c. 1.) diſcimus ex *Artemidero Daldiano* l. 5. oneir. c. 92. νοσῶντις εὔξατο τῷ Σεράπιδι, εἰ μελλείσω σώζεσθαι τὴν δεξιὰν αὐτῷ χεῖρα ὄναρ ἐπισείεσθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀριστεράν. *Quidam ægrotus rogavit Serapidem, ut ſi convaliturus eſſet, dextram manum inſomnis ipſi concuteret, ſin minus, ſiniſtram.* Quid verò hinc diſcere licebit Medico?

XLIX. Sane omnis hæc medicina vel nihil vel parum nos juvat: id tamen diſcimus, quomodo præſtigijs ſuis faſcinare dæmon potuerit miſeros mortales. Et tamen in ipſis illis gentilibus fuerunt prudentiores quidam, quibus hæ fraudes merito ſuo ſuſpectæ. Elegantia *Ciceronis* hac de re verba extant 2. *de* divinat: *Quid convenit ægros à conjectore ſomniorum potius, quàm à Medico petere medicinam? An AEſculapius an Serapis poteſt præſcribere per ſomnium curationem valetudinis?* Et falsè ſatis more ſuo, eos irridet, qui his impoſturis credulas mentes præbent, *Lucianus in Philopſeude.* Adeoque non tam objurgandi priſci pagani, quam caſtigandi illi, ſi qui in Chriſtiano orbe, poſt renatam cœleſtis verbi doctrinam impias illas nugas ſequuntur. τυφλὸν δ' ἔχει ἦτορ ὅμιλος ἀνδρῶν ὁ πλεῖστος.

L. His ita propoſitis vix quicquam videtur ſupereſſe, quod allatum huic materiæ lucem poſſit fœnerari. Sed retrahit nos meritò fama Hippocratis, quam apud

omnes doctos, imprimis medicos, ſibi peperit immortalem. Dum enim malevolorum quorundam narrationibus maleſidis, quos alij magno numero, tanquam bruta pecora, ſequuntur, in ſuſpicionem incenſi Æſculapij templi devenit, noſtrum omnino fuerit veritatem aſſerere, & ἀστέρα βιοφελεστάτης ἰατρικῆς, uti *Suidas* eam vocat, vindicare à calumnijs. Non, quod ſanctum illud famæ deſtinatum nomen tangi hâc calumnia exiſtimem: ſed, quia non crimine tantum, verum ſuſpicione quoque criminis carere debet Medicinæ noſtræ parens. nam

—— —— paullum differre videtur
Suſpectus, verèq; reus.

LI. Videtur vero hoc fatum commune habuiſſe Hippocrates noſter cum altero illo, veræ Philoſophiæ parente, *Ariſtotele*, cui jam dudum objectum, quod ævi ſui ſcriptorum illuſtrium libros è medio ſuſtulerit, deſtructioneque alieni nominis ad ſuam gloriam fuerit graſſatus. Quos calumniatores ita dudum exceperunt Viri doctiſſimi, ut Ariſtotelis & pietati & eruditioni ſuus jam conſtat honor.

LII. De Hippocrate vero noſtro primus, quod ſciam, illud annotavit, Geographorum alias facile princeps *Strabo. l. 15. p. 452.* ubi loquitur de æde Æſculapij in Co: verba ita habent, Φασὶ δ' Ἱπποκράτην μάλιστα ἐκ τῶν ἀνακειμένων θεραπειῶν ἐνταῦθα γυμνάσασθαι τὰ περὶ τὰς διαίτας. Poſt hunc *Plinius*, qui *Varronem* inſuper auctorem laudat, ex Hippocrate Heroſtratum quendam nobis efformare nititur. Verba ipſa l. 26. c. 1. merentur expendi. *Eam* (medicinam) *revocavit in lucem Hippocrates genitus in inſula Coo, imprimis clarâ, atq; valida & Æſculapio dicata. Is, cum fuiſſet mos liberatos morbis ſcribere in templo ejus DEI, quid auxiliatum eſſet, ut poſtea ſimilitudo proficeret, exſcripſiſſe ea traditur,*

atque

atque (ut Varro apud nos credit) jam templo cremato inſtituiſſe medicinam hanc, quæ clinicè vocatur. cui errori ſubſcripſiſſe etiam Virum longè doctiſſimum *Joh. Langium* lib.1. Epiſt. Medic. 51. vehementer miror: Sanè nimis hic indulſiſſe auctoritati probatorum aliàs ſcriptorum, clarius eſt, quàm equidem velim.

LIII. Poſtulamus autem humanitatis jure, ut non prius Hippocratem noſtrum damnent, quam univerſa cognoverint: & quod omnibus maleficis indulgetur, hoc divino noſtro ſeni concedant, ne indictâ causâ condemnetur. Sane jam ipſe *Strabo* videtur hac de re dubitaſſe, quod vocula φασὶ nos monet, quam non temere ſcriptor ille, qua eſt prudentiâ, niſi de rumore incerto ſolet uſurpare: quo & *Plinij* illa: *traditur, Varro credit*, niſi me omnia fallunt, collimant.

LIV. Quicquid vero de hoc ſit, cum *Strabone* quidem facile tranſegerimus. Id enim utique ex hactenus dictis indubitatæ veritatis eſt, quod & ab Ampliſſimo Præside eſt animadverſum I. de Hermet. Medicina cap. XI. pag. 7. parum vel potius nihil illa remedia, quæ incubantibus ægrotis revelarunt, potuiſſe juvare Hippocratem. Cum enim pleraque illa naturali vi medendi deſtituantur, quid illa ſubnotata, ſive templo incenſo, ſurrepta, in artis exercitio potuerunt juvare Hippocratem. Patet hoc cuivis tabellas illas inſpicienti, quas propoſuimus: ceteras enim aliam habuiſſe formam, ut credamus nudè aſſerenti, λίαν μέγα αἴτημα eſt.

LV. Quod ſi Hippocrates noſter ea medicamenta, quæ vim medendi naturalem habuerunt, ſublegiſſet, cur id vitio verteremus, quod alijs ducitur laudi? Ita enim cum medicinâ noſtrâ, quæ circa ſimplicium medicamentorum facultates verſatur, comparatum eſt, ut maxi-

mam partem experientiâ addiſcatur. Eſt autem ea vel propria vel aliena. Et prior quidem alterius ſæpe numerò opem poſcit, cum, ut unus omnia experiatur, ἓν ſit τῶν ἀδυνάτων. Has igitur facultates à quibuſvis extra medicam artem conſtitutis, à vulgo etiam (prudentiæ tamen elementum eſt, μέμνησο ἀπιςεῖν) ſæpe diſcimus: & Hippocratem noſtrum â DEO tale quid didiciſſe, erit gloriæ & doctrinæ ipſius fraudi?

LVI. Quanquam nec is eſt Hippocrates noſter, quem ſola ἰατρικῆς ὕλης peritia orbi erudito commendaverit: quippe, quæ laudis illius pars minima, quod iſti fabulæ etiam recte objicit Ampliſſimus Præſes. Et ex omnibus Hippocraticis libris, quæ eo ſpectant, non niſi ſparſim quædam licet colligere, plurima autem (quæ ipſa tamen pauca ſunt) ex *libro de aëre aquis & locis.* Longe alia ſunt, quæ in illo viro tot ſecula admirata, & poſteritas mirabitur. Utinamque ſupereſſent illa ſcripta ſenis noſtri, quæ vel incuriâ majorum, vel injuria temporum periiſſe ſemper ars medica queretur & dolebit! Niſi forte illos quoque, non ab humano conceptos ingenio, ſed cœlo lapſos aphoriſmos ex illo Æſculapij fano profluxiſſe quis credat, id quod mimi potius riſum, quam dignam confutationem meretur.

LVII. Quod ſi igitur Hippocrates minimum tantum ſuæ eruditionis (& id minimum ferè nihil eſt) potuit accipere ex illo fano, quis ſive *Plinio*, ſivè *Varroni* aſſerenti credat, idcirco ab illo ſuccenſum? Capitali potius ingenio & ſummo labore, cui non parum contulit, quod ex Aſclepiadarum eſſet familia, ad eam acceſſit gloriam qua ſibi aliorum comparavit invidiam, tantum abeſt, ut ipſe alijs inſcriptiones illas fani Æſculapij inviderit. Nullus enim bonus gloriæ cum jacturâ alterius ſtudioſus

Hippo

Hippocratem verò *virum honeſtum, bonumq́ fuiſſe: non honoris ut gloriæ ſed veritatis amatorem* ſcribit *Galenus* lib. de atra bile. c.7. Cujus teſtimonio libentes accedimus, & unum hoc, inſtar omnium, merito veneramur.

Et hæc quidem de veterum incubatione in templis, proque gloria divini ſenis dixiſſe ſuffecerit.

MELIORA MELIORES!

COROLLARIA.

I. Ἀρχιατρὸς *non eſt Principis Medicus,* ὁ τοῦ ἄρχοντος ἰατρὸς, *ut volunt* Cujacius, Caſaubonus, *aliiq́; ſed princeps, ſive primus Medicorum,* ὁ ἄρχων ἰατρῶν.

II. *Archiatri habuerunt Iuriſdictionem quandam, ut rectè contra* Cagnatum *probat* Hofmannus.

III. *Parabolanorum, quorum mentio fit* l. 18. C. de Epiſc. & Cler. *etymon, quod affert* Tiraquellus, *tantæ famæ ICto & Philologo indignum eſt.*

IV. Περιοδευταὶ, *quorum mentio fit* l. 6. §. 1. D. de Excuſat. *ſunt Medici, qui, dum medicinam faciunt, urbem circumeunt, ut rectè notat Cl.* Cujacius.

V. *Ariſtotelis liber de Spiritu non eſt* γνήσιος.

VI. *Sectio XXX. Probl. Ariſtotelis videtur ex officinâ Theophraſti prodiiſſe.*

VII. *Ejuſdem hiſtoria animalium omnino videtur eſſe opus Acroamaticum, contra, quàm putavit* Hoffmannus.

IIX. *Orpheus ille, qui ſub Ciceronis nomine prodiit, ante annos ſedecim,* ὑποβολιμαῖος *videtur.*

IX. *Qui* frigus urere *dicit, & claßicis ſcriptoribus, & rei ipſi loquitur convenienter.*

X. Plinii *illud lib. XI. c.51.* Qui celerius fari cæpere, tardius incipiunt ingredi, *experientiæ conſentaneum eſt; & ſuam habet rationem.*

XI. Ma-

XI. *Manucodiatas carere pedibus, hodie* γελοῖον *eſt.*

XII. *Imminentes tempeſtates campanarum pulſu velle depellere, ſuperſtitioſum eſt.*

XIII. *Fulmen à ſolâ mediæ aëris regionis frigiditate non pellitur deorſum.*

XIV. *Mare non eſt altius terrâ.*

XV. *Quod* Ariſtoteles *Leonem eſſe* ἀμύελον *ſcribit, non niſi ex parte verum eſt.*

XVI. *Vermes, quorum mentio fit Num.21. v.6. Sapient.16. v.5. 1.Cor.10. v.9. cum dracunculis, Indiæ, AEgypti & AEthiopiæ populis olim & adhuc endemijs, male confundit* Licetus.

XVII. *Qui plantis ſexum affingunt, ſuperſtitioſi ſunt.*

XIIX. *Vermes in corde gigni poſſe, & quandoq; genitos, non videtur temerè admittendum.*

XX. *Salvatellæ ſectio in lienis affectibus nil præſtat ſingulare.*

XXI. *Doctrina Paracelſica de tribus corporum principiis vana & inanis eſt*

XXII. *In Corporibus naturalibus reperiri ſpiritus, qui ſint proximum formarum ſubſtantialium ſubiectum, ineptum eſt & veriſimilitudine carens commentum.*

XXIII. *Vana eſt Paracelſicæ ſcholæ opinio de generatione rerum ex Iliaſtro aut Cagaſtro, etſi quodammodo conveniat cum doctrina Alberti Magni & aliorum Scholaſticorum de origine formarum ex materia.*

XXIV. *Medicamentorum Chemica præparatio non ſemper præferenda eſt alteri uſitatiori.*

XXV. *Morbos omnes fieri ab archeo quodam, ſomnium eſt Paracelſicum.*

XXVI. *Non reperitur, nec poteſt confici unum aliquod omnium morborum remedium.*

XXVII. *Inter Chemice preparata remedia omnium optima ſunt ſpirtus & olea vegetabilium.*

F I N I S.